

Број: 1-01-3400-1/21-3
Датум: 01.02.2021.
Београд

Предмет: Извештај о резултатима јавних консултација о Нацрту Правилника о начину коришћења радио-фреквенција по режиму општег овлашћења

I) Коментари

У поступку Јавних консултација о нацрту Правилника, у предвиђеном року, у оквиру јавних консултација пристигли су коментари.

1. CETIN d.o.o. Beograd-Novi Beograd 1-01-3400-1/21 од 20.01.2021. године (прилог 1)

1. Предлог да се у секцији са дефиницијима дефинишу следећи термини:
 - a. Short Range Devices (SRD) – а посебно шта је прихватљив или дозвољен домет за ове уређаје;
 - b. Ultra-Wide Band (UWB) технологије – а посебно на које се опсеги и ширине канала односи ова категорија.
2. У Табели 1.1 вредност максимално дозвољене ефективно израчунате снаге за фреквенцијски опсег под б) 26957-27283 kHz није усклађен са другом колоном (10mW ерп) и у последњој колони табеле (100mW ерп). Молимо за разјашњење да ли колона „Напомена“ дефинише изузетке од прописаних правила.
3. У Табели 1.2 у листи опсега за умрежене Short Range Devices се наводи само band c2: 870-874.4 MHz, док је у одговарајућој ERC препоруци 70-03, на коју се табела позива наведено 4 под-опсега: c1, c2, c3 и c4.
4. У Табели 1.3, слично као и у Табели 1.2, број наведених опсега је мањи од броја наведеног у одговарајућој ERC препоруци 70-03, на коју се табела позива. Поред тога, опсег c1 је 57-66 GHz, док је у ERC препоруци 70-03 57-71 GHz.
5. У Табели 1.6 нису наведени опсеги за праћење нуклеарне магнетне резонанце (препостављамо да нису од интереса за Републику Србију).
6. У вези са Пoglavlјем 1.8 истаћемо да ERC препорука 70-03 наводи да се управљање моделима може вршити „over or under the water surface“ док се у нацрту правилника наводи само „на површини воде“.
7. У Табели 1.9 није наведен под-опсег a0: 100Hz -9kHz.
8. У Табели 1.10 није наведен под-опсег h3: 1518-1525 MHz за бежичне микрофоне снаге до 50mW.
9. У Табели 1.14 смо утврдили следећа одступања у листи под-опсега у односу на табелу наведену у ERC препоруци 70-03:

- a. nisu uključeni pod-opsezi: a (CB: 26960-27410 kHz), e2 (5470-5725 MHz);
- b. uključeni su pod-opsezi: 4940-4990MHz (BBDR) i 5150-5250 MHz, prema preporuci ECC REC(08)04.
10. U Tabeli 2.4 u polju „Napomena“ se navodi: „CB радио станице раде у симплексу и користе се искључиво за говорне комуникације.“, dok u odgovorajućem standardu na koji se ova tabela referiše: SRPS EN 300 433, stoji: „...namenjena je za prenos govora i/ili podataka.“
11. Predlažemo da se usagласи коришćена терминологија:
- „srpski standard“ u standard Republike Srbije;
 - „menadžment saobraćajem“ u „upravljanje saobraćajem“ (poglavlje 1.5);
 - „menadžment mobilnošću“ u „upravljanje mobilnošću“ (poglavlje 1.5);
 - „menadžment otpadom“ u „upravljanje otpadom“ (poglavlje 1.5).
12. Predlažemo da se u spisak skraćenica uvrsti:
- NAP - Network Access Point (pristupna tačka mreže) - navodi se u секцији 1.2, u delu u коме се objašnjava umrežavanje Short Range Devices;
 - PM - Phase Modulation;
 - PMSE - Programme Making Special Events - navodi se u секцији 1.10, која propisuje pravila za bežične mikrofone i Assistive Listening Systems;
 - ESV - Earth Stations on board Vessels;
 - GSO - Geo Stationary Orbit.
13. Predlažemo na kraju da se razmotri omogućavanje korišćenje WAN/RLAN mreža u vozovima.

Коментар Ратела:

Тачка 1а: **Прихвата се предлог**, тако да је уведена дефиниција „уређаја кратког домета“ у члану 2. Правилника.

У табелама Прилога 1 и Прилога 2 Правилника наведени су уређаји кратког домета у специфицираним радио-фреквенцијским опсезима са прописаним вредностима максимално дозвољене снаге односно поља, чиме је дефинисан и домет самих уређаја.

Тачка 1б: **Прихвата се предлог**, тако да је уведена дефиниција „ултра-широкопојасна технологија“ у члану 2. Правилника. У табелама Прилога 1 Правилника, уколико се у одређеном фреквенцијском опсегу користи уређај са UWB технологијом, експлицитно је то и написано у колони „Напомене“ нпр:

d 3100-4800 MHz	*	*	*	ERC/ REC/70-03 ECC/REC/(11)09 SRPS EN 302 065	UWB системи за праћење положаја типа 2 (LT2). * Детаљни услови су прописани у ECC препоруци.

Тачка 2:

Колона напомена дефинише додатна појашњења везана за начин коришћења конкретне фреквенцијског опсега, а у неким случајевима може дефинисати и изузетке, као што је у конкретном случају за непрофесионалне беспилотне летелице (UAS) дозвољена максимална снага е.р.р. до 100 mW, у складу са документом „Explanatory paper related to Non-Professional UAS Use under General Authorisations“, који је саставни део препоруке ERC/REC/70-03.

Тачка 3:

Не прихвата се предлог да се у табели 1.2 Правилника наведу фреквенцијски опсежи с1, с3 и с4 из Табеле 2 препоруке ERC/REC/70-03, јер начин коришћења фреквенцијских опсега дефинисаних тачкама с1, с3 и с4 није у складу са Уредбом о утврђивању Плана намене радио-фреквенцијских опсега („Службени гласник РС“, број 89/20, у даљем тексту: План намене).

Тачка 4:

Не прихвата се предлог да се фреквенцијски опсежи који су изостављени у табели 1.3, Правилника а постоје Табели 3 препоруке ERC/REC/70-03 уврсте у табелу 1.3, јер начин коришћења ових фреквенцијских опсега није у складу са Планом намене. Такође фреквенцијски опсег под с1 је 57-66 GHz, а не 57-71 GHz, како стоји у препоруци ERC/REC/70-03, јер је према Плану намене прописани фреквенцијски опсег за широкопојасне бежичне мреже за пренос података 57-66 GHz.

Тачка 5:

Не прихвата се предлог да се фреквенцијски опсежи за нуклеарно-магнетно-резонантне апликације наведу у табели 1.6 Правилника, јер таква начин коришћења фреквенција није прописан Планом намене.

Тачка 6:

Прихвата се предлог тако да се у уводном делу Тачке 1.8 Правилника наводи „Табела 1.8. садржи фреквенцијске опсеге, као и регулаторне и информативне параметре који се односе на апликације за опрему за управљање моделима, који су искључиво намењени за управљање кретањем модела у ваздуху, на земљи или на или испод површине воде“.

Тачка 7 и 8:

Не прихвата се предлог да се у табели 1.9 Правилника наведе подопсег а0: 100Hz -9kHz, а у табели 1.10 подопсег h3: 1518-1525 MHz за бежичне микрофоне снаге до 50mW, јер таква начин коришћења фреквенција није прописан Планом намене.

Тачка 9: **Не прихвата се предлог** да се у табели 1.14 Правилника наведу фреквенцијски опсежи а (СВ: 26960-27410 kHz), е2 (5470-5725 MHz), јер је за овај начин коришћења фреквенцијских опсега прописана обавезна евиденција, те су ови опсежи наведени у Прилогу 2 Правилника у табелама 2.4 и 2.1.

Фреквенцијски опсежи 4940-4990MHz и 5150-5250 MHz за BBDR (ЕСС пропис: ЕСС REC(08)04) су наведени у табели 1.14 Правилника, јер је Планом намене прописан начин коришћења фреквенција у овим опсезима и за ову намену, по режиму општег овлашћења.

Тачка 10:

Прихвата се предлог тако да се у табели 2.4 Прилога 2 Правилника у напомени табеле додаје „пренос података“, у складу са српским стандардом SRPS EN 300 433.

Тачка 11а:

Не прихвата се предлог, у Правилнику остаје термин српски стандарди, јер чланом 3.став 1. тачка 7) Закона о стандардизацији ("Службени гласник РС", бр. 36/09 и 46/15) прописано је значење српског стандарда, као стандарда који је донело национално тело за стандардизацију

у Републици Србији. Било која друга терминологија, не само да би била у супротности са законом, него би довела у питање о којим се стандардима ради, узимајући у обзир да су законом јасно утврђена значења међународног стандарда, европског стандарда, хармонизованог стандарда, националног стандарда и српског стандарда. Додатно, чланом 17. ст. 2. и 3. прописано је да се технички или други пропис може позивати само на објављене српске стандарде, а да се изузетно, уколико нема објављеног српског стандарда у одговарајућој области, у техничком или другом пропису Републике Србије може вршити позивање на међународни, европски или национални стандард других држава.

Тачка 11b, 11c и 11d :

Агенција је опредељена за коришћење домаћих израза кад год је то могуће и када то доприноси јасноћи код највећег броја корисника, али у овом случају **не прихвата се предлог** да се уместо термина "менаџмент" користи термин „управљање“.

Термин "менаџмент" је један од термина који код нас има подељене заговорнике. Ипак, за пуно разумевање, треба поћи од изворног значења термина у изворном (енглеском) језику. Реч менаџмент су координисане активности за вођење организације и њено управљање. Због такве дихотомије термина "менаџмент" (који обухвата и управљање и руковођење) није могуће да се термин преведе нити као "управљање" нити као "руковођење". Због тога је у речнику задржан тај англицизам без превођења на српски језик, као што је то случај са многим другим терминима. У области система менаџмента квалитетом, тај простор је прилично јасан јер се менаџмент квалитетом састоји из четири компоненте:

- 1) УПРАВЉАЊЕ КВАЛИТЕТОМ - део менаџмента квалитетом усредсређен на испуњавање захтева квалитета;
- 2) ОБЕЗБЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА - део менаџмента квалитетом усредсређен на обезбеђење поверења да су испуњени захтеви квалитета;
- 3) ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА - део менаџмента квалитетом усредсређен на повећање способности да се испуњавају захтеви квалитета;
- 4) ПЛАНИРАЊЕ КВАЛИТЕТА - део менаџмента квалитетом усредсређен на успостављање циљева квалитета и на утврђивање оперативних процеса и неопходних ресурса за испуњавање циљева квалитета.

Из претходног је јасно је да је појам "управљање" много ужи појам од појма "менаџмента".

С обзиром на то да се у контекст у поглављу 1.5 Правилника односи на менаџмент у наведеним областима, коришћен је одговарајући термин.

Тачка 12:

Прихвата се предлог, у Правилнику у Прилогу 3 су уврштене предложене скраћенице.

Тачка 13:

Коришћење WAS/RLAN у возовима је омогућено у одређеним фреквенцијским опсезима, под одређеним условима и то:

- Табелом 1.14 Правилника коришћење RLAN у возовима **је дозвољено** искључиво у фреквенцијском опсегу 5150-5250 MHz, уколико возови имају прозоре пресвучене металом или уколико оператори железнице могу да обезбеде додатне информације о томе да ли постоји довољно слабљење у унутрашњости воза у односу на спољашност.

- У фреквенцијском опсегу 5250-5350 MHz коришћење RLAN у возилима (аутомобилима, камионима, аутобусима) и возовима **није дозвољено**, јер док су у покрету није могућа оговарајућа примена DFS механизма, који је обавезан у фреквенцијском опсегу 5250-5350 MHz, због заштите радио-локацијске службе.
- Према табели 2.1 Правилника у фреквенцијском опсегу 2400-2483.5 MHz **је дозвољено** коришћење WAS/RLAN система у отвореном и затвореном простору, па и у возовима.
- У фреквенцијском опсегу 5470-5725 MHz коришћење RLAN у возилима (аутомобилима, камионима, аутобусима) и возовима у покрету **није дозвољено**, јер док су у покрету није могућа оговарајућа примена DFS механизма, који је обавезан у фреквенцијском опсегу 5470-5725 MHz, због заштите радио-локацијске службе.

Детаљна објашњења налазе се у документу „ Explanatory paper related to RLAN equipment using the 5 GHz bands in vehicles, including the usage under the non-specific SRD regulation“, који се саставни део препоруке ERC/REC/70-03.

2. *Телеком Србија, Београд 1-01-3400-1/21-1 од 21.01.2021. године (прилог 2)*

Нацртом Правилника, члан 6, став 1, тачка 2, дефинисано је да Агенција брише имаоца права из одговарајућег регистра, односно Евиденције пријаве у случају ако утврди да ималац права не користи фреквенције, за чије коришћење се евидентирао, **даном утврђеним за почетак коришћења фреквенција** по режиму општег овлашћења.

С обзиром да у обрасцима Пријава за евидентирање коришћење радио-фреквенција из Прилога 2 (Образац ЕРФОО1, Образац ЕРФОО2, Образац ЕРФОО3) није предвиђено навођење планираног датума за почетак коришћења фреквенција, у претходној формулацији је нејасно шта се сматра даном утврђеним за почетак коришћења фреквенција.

Такође, у складу са чланом 5, став 5, ималац права је у обавези да започне коришћење фреквенција по режиму општег овлашћења у року од два месеца од дана уписа у одговарајући регистар, односно Евиденцију пријава, што је у супротности са формулацијом из члана 6, став 1, тачка 2.

Сматрамо да је формулација из важећег Правилника, Прилог 2, став 7, тачка 2 којом је дефинисано да Агенција врши брисање из одговарајућег регистра у случају ако утврди да ималац права не користи фреквенције за које се евидентирао, **по истеку прописаног рока за почетак коришћења**, прецизнија и да је треба задржати.

Коментар Ратела:

Прихвата се предлог тако да члан 6, став 1, тачка 2 Правилника гласи: „ 2) ако Агенција утврди да ималац права не користи фреквенције, за чије коришћење се евидентирао, по истеку прописаног рока за почетак коришћења“

3. *Inmarsat 1-01-3400-1/21-2 од 21.01.2021. године (прилог 3)*

Inmarsat would express one point of concern with RATEL's draft guidance in Section 1.15, namely that the administration has selected not to exempt L-band operations within its updated GA regime. Section 1.15 does not include any reference to L-band frequencies (e.g. 1626.5-1660.5 MHz [uplink], 1670-1675 MHz [uplink] and 1518-1559 MHz [downlink]), nor does it make mention of plans to do so in the future. We understand, from separate communications, that RATEL in fact explicitly requires individual licensing for MSS terminals in L-band and extended L-band.

As you may be aware, L-band is critically important to Inmarsat's ongoing and future operations, and we continue to rely on efficient access to these frequencies for provision of our many key networks and services. Inmarsat's land based MSS terminals provide essential support to several vital industries, from energy and transportation to critical emergency services throughout Europe. Please also note that L band frequencies are used by Inmarsat to provide ICAO and IMO-mandate international safety services for the aeronautical and maritime users worldwide, including those operating in Serbian territory.

Коментар Ратела:

Не прихвата се предлог јер према Плану намене фреквенцијски опсежи 1518-1559 MHz (downlink), 1626.5-1660.5 MHz (uplink) и 1670-1675 MHz (uplink) су намењени мобилној сателитској служби (MSS), али је прописан начин издавања дозвола по захтеву, тако да ови опсежи не могу бити уврштени у табелу 1.15 Правилника. У наредној измени Плана намене потребно је размотрити измену и предложити начин коришћења фреквенција за MSS терминале по режиму општег овлашћења у складу са ЕСС одлуком ЕСС/DEC/(12)01

II) Предлог Правилника о начину коришћења радио-фреквенција по режиму општег овлашћења

У складу са изнетим, узимајући све претходно у обзир, сачињен је предлог текста Правилника о начину коришћења фреквенција по режиму општег овлашћења, за Управни одбор Агенције (Прилог 4).

III) Закључак

У поступку јавних консултација било је **укупно 17 различитих коментара** на Нацрт правилника од 3 компаније, а **6 коментара смо прихватили** на претходно описани начин, па се предлаже да се текст Предлога Правилника после разматрања на Колегијуму, проследи на Управни одбор Агенције, ради усвајања коначног текста.

Извештај припремили

Радна група за израду предметног правилника